

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060105

DOM
2023-03-30
Stockholm

Mål nr
F 12572-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-10-06 i mål nr F 2517-21,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. BK

2. GK

3. JK

4. GR

5. RER

Ombud för 1–5: DE

Motpart

HS

Ombud: BH

Dok.Id 1904185

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

SAKEN

Fastighetsbestämning avseende fastigheterna A, B och C i Trosa kommun
(Lantmäterimyndighetens ärendenr D18411)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med upphävande av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen lantmäterimyndighetens beslut den 3 juli 2020 i ärende nr D18411.
2. Med ändring av tingsrättens dom (punkten 2 i domslutet) befriar Mark- och miljööverdomstolen BK, GK, JK, GR och RER från skyldigheten att ersätta HS's och dödsboet efter LS's rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen och förpliktigar HS att ersätta deras rättegångskostnader där med 72 000 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för mark- och miljödomstolens dom tills betalning sker. Rättegångskostnaderna avser ombudsarvode.
3. HS ska ersätta BK, GK, JK, GR och RER för deras rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 96 250 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker. Rättegångskostnaderna avser ombudsarvode. _____

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BK, GK, JK, GR och **RER** (BK m.fl) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa lantmäterimyndighetens beslut.

BK m.fl. har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska befria dem från skyldigheten att betala ersättning för HS's och dödsboet efter LS's rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen och i stället förplikta HS att ersätta BK m.fl. för rättegångskostnader där. De har också yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

HS har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras. Hon har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BK m.fl. har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg.

Servituten var inledningsvis olokaliserade och det gällde även efter det att förrättningskartan från 1937 och avstyckningskartan från 1942 togs fram. Det styrks av att vägen endast är ritad schematiskt och inte i sin helhet. Anledningen till det är att vägen ännu inte i sin helhet var anlagd då. Om vägen i dess helhet varit anlagd före 1944 har den i så fall senare flyttats och fått en felaktig sträckning i förhållande till servituten. Någon dokumentation om att så skett finns inte i målet. Att 1942 års förrättning avsåg befintliga vägar innebär inte att lokalisering skett i sin helhet vid denna tidpunkt. Vägen har varit lokaliserad enligt nuvarande sträckning sedan i vart fall 1958 och det är därför inte skäligt att nu, i strid med förutsättningarna för fastighetsbestämning, delvis lokalisera om servituten.

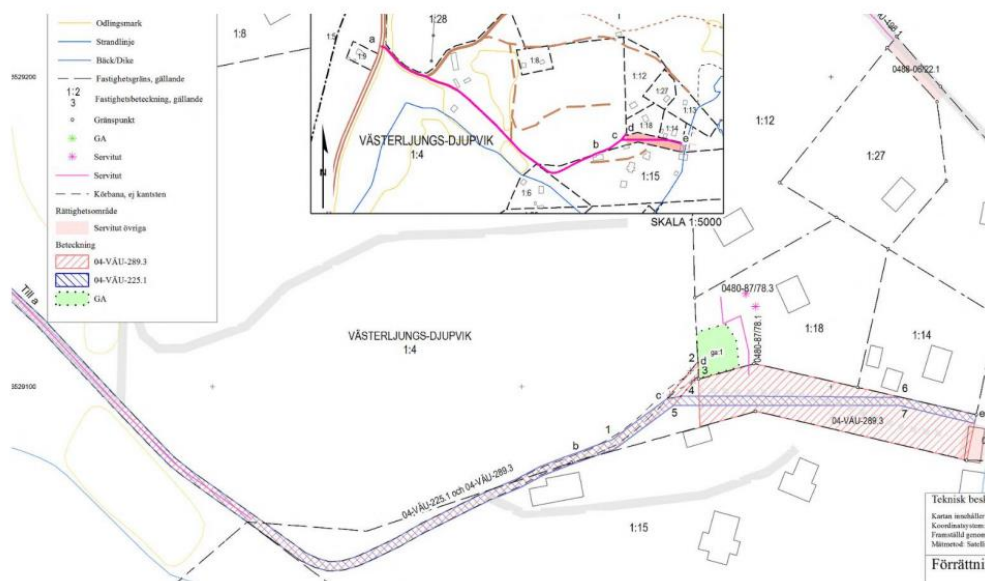
HS har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg.

Servituten lokaliserades genom 1937 års förrättningskarta eller i vart fall senast 1939. Det stöds av att det i avstyckningskartan från 1942 anges att den vid den förrättningen fördelade servitutsbelastningen avsåg ”befintliga vägar”. Den lokalisering av servituten som fastställdes av lantmäterimyndigheten överensstämmer varken med lokaliseringen från 1937 eller den lokalisering som mark- och miljödomstolen funnit. Det är inte ovanligt att inom en jordbruks- och skogsfastighet delvis ändra en vägsträckning.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

HS är numera ensam ägare till fastigheten D. Det innebär att dödsboet efter LS inte längre är part i målet.

Lantmäterimyndighetens beslut om fastighetsbestämning innebär att servituten omfattar den befintliga vägen mellan punkterna a och b på förrättningskartan samt att vägen i övrigt ska vara av en viss bredd. Parterna har olika uppfattningar om beslutet överensstämmer med servitutens rätta läge och omfång avseende vägens sträckning väster om punkten b samt vägens bredd öster om punkten b (se nedan förrättningskarta till det nu överklagade beslutet).

Servituten bildades 1937 och 1939 i samband med avstyckning från fastigheten E. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i detta sammanhang att inga av dessa förrättningskartor visar vägens sträckning i dess helhet och områdena för servituten närmast de härskande fastigheterna är schematiskt inritade på respektive fastighets avstyckningskarta. Vad gäller servitutens fortsatta sträckning hänvisas i servitutsformuleringarna till en väg som markerats på ägostyckningskarta när stamfastigheten E bildades 1927. Hur vägen ska gå däremellan framgår inte av några förrättningshandlingar som rör de härskande fastigheterna.

På förrättningskartorna, som härrör från de fastighetsbildningsåtgärder som innebar att det som nu är fastigheten D bildades, är ytterligare delar av vägen inritad. Det gäller framfört allt kartan från 1937 när den östra delen av nuvarande D avstyckades. Där ansluter vägen till det område som, tidigare samma år, markerats på avstyckningskartan när G (nu del av B) styckades av. Även de delar av vägen som framgår på kartorna rörande D är enligt domstolen schematiskt redovisade. Det framgår tydligast av att vägen tar slut på 1942 års förrättningskarta utan att ansluta till någon av de vägar som ritats in i nordväst.

När den västra delen av nuvarande D avstyckades 1942 för att sedan sammanläggas till D angavs att området belastades med ”servitut innefattande rätt för stamfastigheten och därifrån avstyckade områden att begagna inom densamma befintliga vägar”. Någon motsvarande skrivning finns inte från 1937 års förrättning. Enligt Mark- och miljööverdomstolen kan det förklaras av att vägen på denna karta helt ritats på stamfastigheten E. På den västra delen av nuvarande D finns däremot på både 1937 och 1942 års kartor ett flertal vägar som i en riktning ansluter till vägen mot de härskande fastigheterna. Det får enligt domstolen antas vara dessa vägar som avses med de befintliga vägarna vilket skulle kunna tala för att de anlagts senast 1942. Den korsning som framgår på dessa kartor överensstämmer dock inte med vägens nuvarande sträckning.

Den ekonomiska karta från 1958 som lantmäterimyndigheten i huvudsak utgått från visar en väg som förefaller överensstämma med vägens nuvarande sträckning i vart fall till och med D, dvs att vägen gör en mjuk böj. Det framgår dock inte tydligt att vägen fortsätter till de härskande fastigheterna utan vägen ser ut att sluta inom D. Den korsning som är inritad på 1937 och 1942 års förrättningskartor finns inte på denna karta. Korsningen framgår inte heller av flygfoton från 1960 och 1975.

Mark- och miljödomstolen bedömer till skillnad från mark- och miljödomstolen att de äldre förrättningskartorna inte ger stöd för att servitutsvägen i dess helhet anlagts, och därmed lokaliserats, senast 1942. Detta mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan om att vägens sträckning är schematiskt redovisad på samtliga förrättningskartor och att de enda kartorna som visar vägens sträckning väster om punkten b föregår avstyckningen av A (1937 års karta) eller visar inte en sammanhängande väg (1942 års karta). Enligt Mark- och miljööverdomstolen ger den ekonomiska kartan tillräckligt stöd för att vägen haft samma sträckning sedan i vart fall 1958 och det mesta talar för att vägen varit delvis olokaliserad till någon gång mellan 1942 och 1958 när den nuvarande vägen anlades.

Lantmäterimyndighetens fastighetsbestämningsbeslut avseende vägens läge väster om punkten b överensstämmer med den lokalisering som servitutsvägen kommit att ha i enlighet med vad som framgår ovan. HS har gjort gällande att beslutet innebär att vägen lokaliserats närmare tomtmarken på D än vad som framgår av 1937 års karta. Vid en jämförelse med denna karta, 1942 års karta samt nu aktuell karta framgår dock att punkten 38 m på de äldre kartorna ligger i höjd med mitten av den byggnad på D som ligger närmast vägen. Det innebär att lantmäterimyndighetens beslut inte medför att vägen lokaliserats närmare D än vad som framgår av 1937 års karta.

Sammantaget innebär detta att det saknats skäl att undanröja lantmäterimyndighetens fastighetsbestämningsbeslut och återförvisa förrättningen på det sätt som mark- och

miljödomstolen gjort. Mark- och miljööverdomstolen delar vidare lantmäterimyndighetens bedömning att vägens bredd i övrigt ska bestämmas till tre meter i enlighet med myndighetens beslut. Det står klart att servitutet till förmån för C även belastar D. Eftersom lantmäterimyndighetens beslut på ett riktigt sätt ger uttryck för servitutens läge och omfång ska mark- och miljödomstolens dom upphävas och lantmäterimyndighetens beslut fastställas.

BK m.fl. är vinnande part i Mark- och miljööverdomstolen. Det är skäligt att BK m.fl. får ersättning för sina rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen och Mark- och miljööverdomstolen (se 16 kap. 14 § fastighets-bildningslagen [1970:988], FBL och 18 kap. 1 § rättegångsbalken). De belopp BK m.fl. begärt är skäliga.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Jan Gustafsson samt tf. hovrättsassessorn Sanna Pember, referent.

Målet har föredragits av hovrättsfiskalen Emma Karlsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-10-06
meddelad i
Nacka

Mål nr F 2517-21

KLAGANDE

1. HS *E samt andel (1/2) i D*

2. LS's dödsbo *andel (1/2) i D*

Ombud för 1–2: BH

MOTPARTER

BK *andel (1/2) i A*

JK *andel (1/2) i A*

RER *andel (1/2) i B*

GR *andel (1/2) i B*

GK *C*

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets fastighetsbestämmningsbeslut den 3 juli 2020 i ärende nr D18411

SAKEN

Fastighetsbestämning berörande A, B samt C i Trosa kommun

DOMSLUT

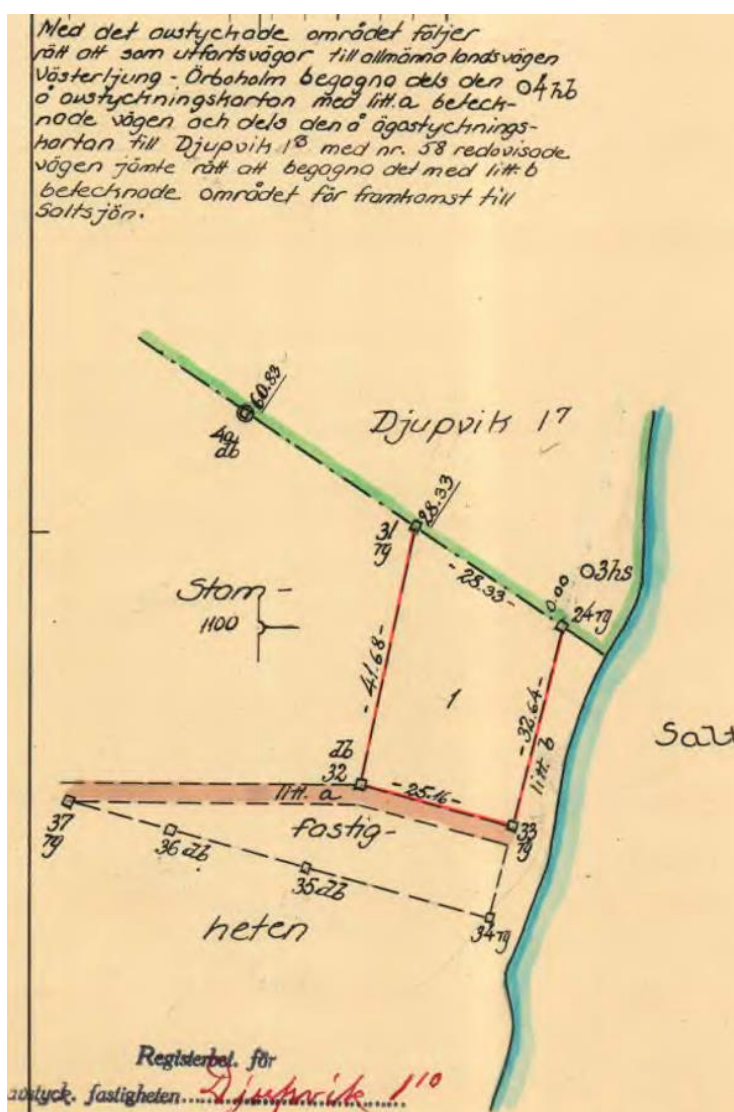
1. Mark- och miljödomstolen undanröjer fastighetsbestämmningsbeslutet, beslutet om fördelning av förrättningskostnaden och beslutet att avsluta förrättningen samt återförvisar förrättningen till Lantmäteriet.

2. BK, JK, RER, GR och GK

ska solidariskt ersätta HS och LS's dödsbo deras rättegångskostnader med etthundratrettioåtta tusen (132 000) kr avseende arvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 132 000 kr från dagen för denna dom till dess betalning sker.

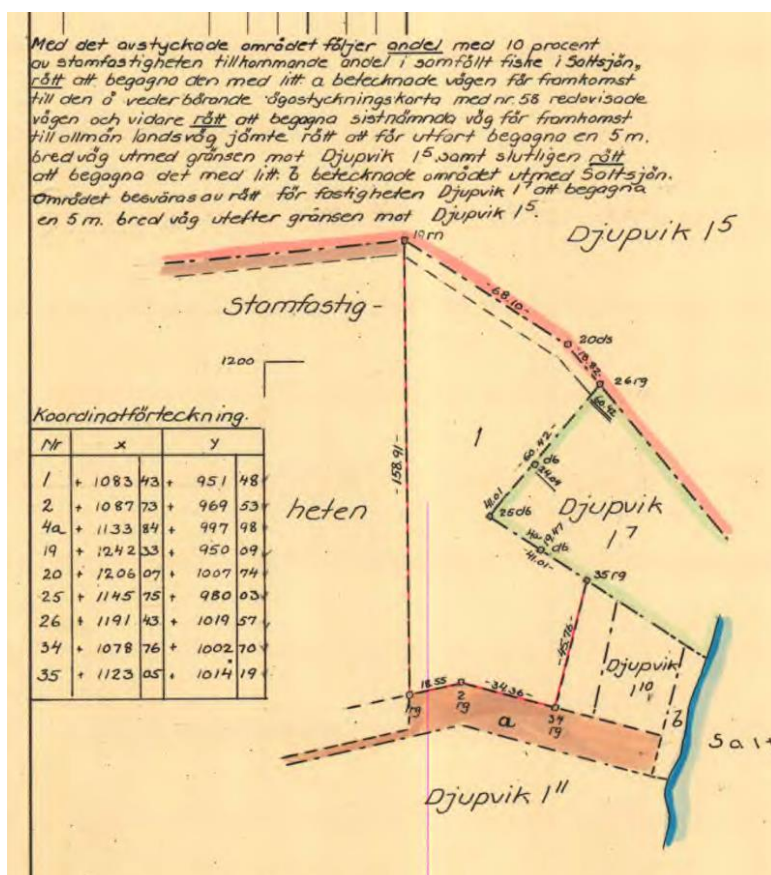
BAKGRUND

Lantmäteriet, LM, avslutade den 3 juli 2020 en förrättning i vilken myndigheten vidtog fastighetsbestämning berörande A, B samt C i Trosa kommun. Föremål för prövningen av lokalisering och innehåll var vägservitut tillkomna vid avstyckning från F år 1937 (akt Västerljung 225) och dito år 1939 (akt Västerljung 289). I det förstnämnda fallet fick G förmånen och i det andra fallet var det H som fick förmånen.

Ur akt Västerljung 225, i vilken G och ett av de två aktuella servituten tillkom år 1937.

Genom avstyckning och sammanläggning bildades år 1939 B av dels G, dels mark väster därom. Servitutsförmånen medföljde i sammanläggningen.

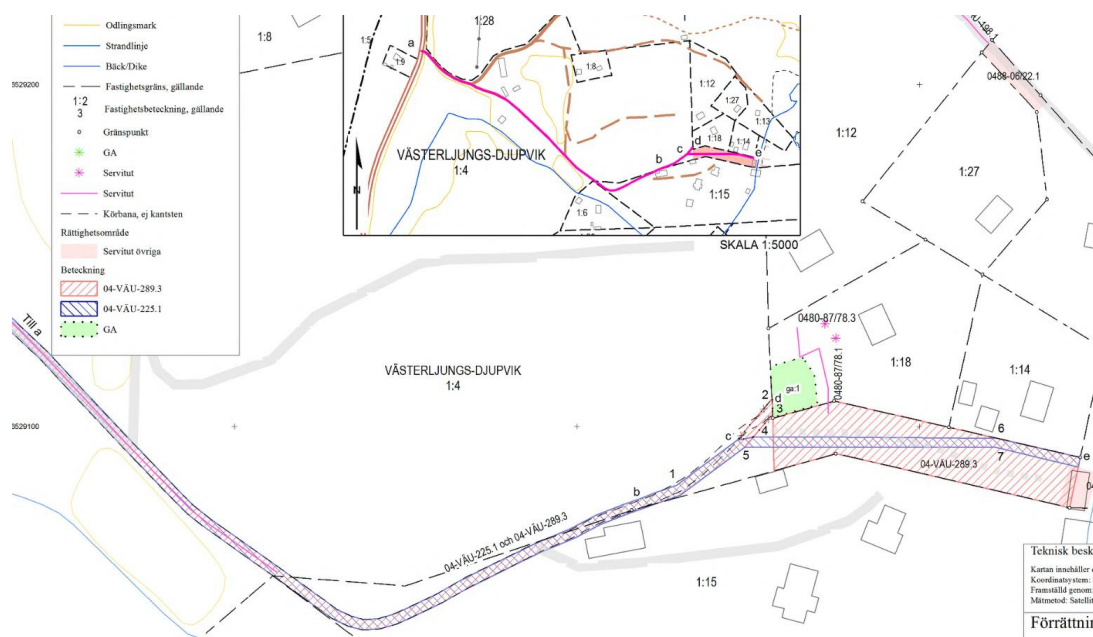

Ur den förrättningsakt från år 1939, vari H och det andra av de två i förevarande mål aktuella servituten bildas, akt Västerljung 289.

Ur ägostyckningskartan, akt Västerljung 118. Notera vägen med figurnr 58, vilken nämns i de båda nu aktuella servituten (i akterna Västerljung 225 och 289)

Genom att det vägservitut som bildades år 1939 i akt Västerljung 289, fördelades vid den avstyckning då C bildades år 1987 (akt 0480- 87/78), har även C förmån av servitutet.

Ur förrättningskartan till det nu överklagade fastighetsbestämningsbeslutet, förrättningsens aktbilaga KA1

YRKANDEN M.M.

Klagandena

Ägarna av E, HS, och D, HS (½) och LS's dödsbo (½), har överklagat fastighetsbestämningens beslutet och yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva det samt ställa in förrättningen.

Vidare har de yrkat att mark- och miljödomstolen ska förplikta JK, BK, GK, GR samt RR att solidariskt ersätta HS och dödsboet för deras rättegångskostnader.

Motparterna

JK, BK, GK, GR samt RR (nedan GK m.fl.) har motsatt sig ändring av de beslut som LM fattat i ärendet. De har även motsatt sig att mark- och miljödomstolen ställer in förrättningen eller återförvisar den till LM.

Vidare har de yrkat ersättning för rättegångskostnader.

UTVECKLING AV TALAN

De klagande

Till stöd för sin talan har HS och LS's dödsbo genom gemensamt ombud anfört bl.a. följande.

Servituten har i LM:s fastighetsbestämmningsbeslut givits en i vissa betydande delar annan lokalisering än den som följer av den förrättningskarta vari servituten ursprungligen lokaliserades. Vidare har C fått servitutsrätt även i D, en rätt som enligt tidigare beslut endast gällde till last för E. Slutligen har servituten också getts annan lydelse och innebörd än vad som beslutades vid de respektive servitutens tillkomst.

En servitutsrätt – särskilt vad gäller officialservitut – fixeras vid servitutets tillkomst och består därefter i princip oförändrad (NJA 2018 s. 200, punkten 18). Vad gäller officialservitut ska dessa, eftersom de tillkommit genom myndighetsbeslut, tolkas restriktivt, utifrån sin lydelse och utan hänsyn till hur de kommit att uppfattas och utövas av berörda fastigheter och deras ägare (NJA 2018 s. 200, punkten 12, samt Hovrättens för Västra Sverige dom den 20 mars 2013 i mål nr T 4689-11).

Vid fastighetsbestämning avgörs bl.a. frågor om huruvida servitut gäller och vilket omfång rätten har (1 kap. 1 § andra stycket andra punkten fastighetsbildningslagen). Vid fastighetsbestämning kan följaktligen endast prövas befintliga förhållanden och ändring av de förhållandena är inte tillåten som en del av fastighetsbestämningen (se t.ex. Lantmäteriets *Handbok FBL*, 3 mars 2021, s. 25 eller B m.fl. i JUNO-kommentaren till 14 kap. fastighetsbildningslagen).

För ändring av befintliga servitut måste istället fastighetsreglering jämlikt bestämmelserna i 3, 5 och 7 kap. FBL ske. Vid prövning av ändring måste även prövas ändringens påverkan på fastighetsägarens grundlags- och konventionsskyddade egendomsskydd (jfr. NJA 2018 s. 753). Sistnämnt avgörande från Högsta domstolen har klargjort egendomsskyddets styrka och betydelse vid fastighetsreglering. Det

bör även innebära att vid fastighetsbestämning av befintligt servitut så gäller än starkare än tidigare att nya skyldigheter för tjänande fastighet omöjligen kan intolkas i servitutet.

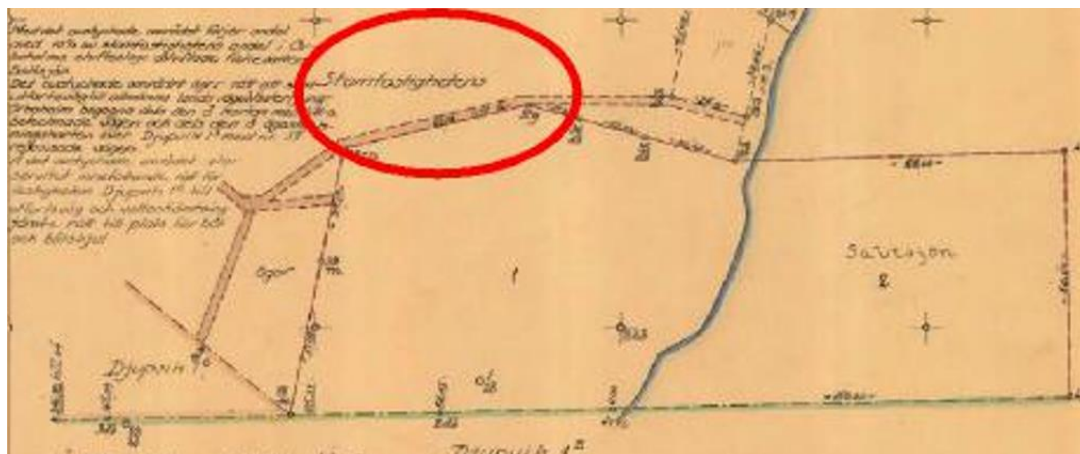
LM har genom fastighetsbestämningsbeslutet lokaliserat servitutet till en annan sträckning än den som beslutats vid servitutens tillkomst på 1930-talet. Skillnaden framgår tydligt vid en jämförelse mellan hur vägen litt a har redovisats i avstyckningskartan från 1937 och i till nu överklagat avgörande hörande karta, förrättingens aktbilaga KA1. I avstyckningskartan från 1937 är vägen litt a väster om i 1937 års karta angiven referenspunkt 37 rg belägen norr om det läge till vilket LM nu omlokaliserat servituten.

I nu aktuellt mål innebär den nya lokaliseringen att trafiken till fastigheterna A, B och C kommer väsentligt närmare tomtmarken inom D. Den nya servitutslokaliseringen medför således tillkommande störningar för sistnämnd fastighet. Störningarna hade beaktats om ändringen av servituten skett på föreskrivet sätt, d.v.s. vid en prövning jämlikt 3, 5 och 7 kap. FBL samt bedömning av påverkan på den enskildes egendomsskydd (NJA 2018 s. 753).

Vidare har LM alltså utvidgat servitutsbefogenheterna. Servitutens ursprungliga lydelse i de delar som är av intresse för förevarande prövning avser rätt att nyttja vägen med litt a. I LM:s fastighetsbestämningsbeslut har istället servitutsrätten utvidgats till att avse väg med viss bredd jämte tillkommande anordningar.

LM:s utredning brister även på andra vis, t.ex. genom att vägens bredd utmätts till viss bredd utifrån vad som anges i kartor i ursprungshandlingarna (förrättingens aktbilaga PR4, s. 1), medan bedömningen av huruvida den aktuella vägens sträckning överensstämmer med det lokaliserade officialservitut som beslutats i samma kartor i ursprungshandlingarna, tillåtits avvika kraftigt från vad som ursprungligen bestämts.

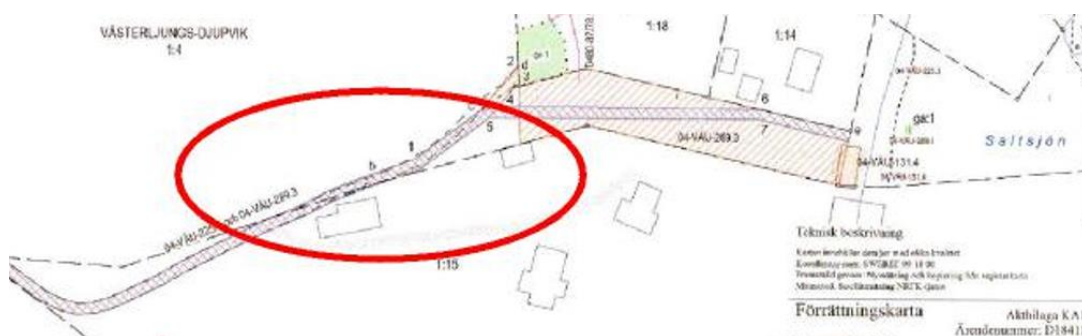
Skillnaden i lokalisering framgår tydligt vid jämförelse mellan ursprunglig karta (akt Västerljung 254) och kartan till det nu överklagade fastighetsbestämmningsbeslutet (förrättningsens aktbilaga KA1). I ursprungskartan har vägen lokaliserats med rak sträckning och längre norrut och således med större avstånd från bebyggelsen på D.

Ur akt Västerljung 254

I fastighetsbestämmningsbeslutet har servitutet istället lokaliserats längre söderut, in på D och närmare befintlig bebyggelse.

Det medför, utöver ianspråktagande av annan mark än vad servitutet medger, att ökade olägenheter uppkommer som en följd av nyttjandet av vägen. Ändring av servitutets lokalisering fordrar fastighetsreglering, där hänsyn kan tas till störningspåverkan samt ersättning utges för intrånget.

Fastighetsbestämmningsbeslutets karta

Av de tidigare förrättningsakterna framgår ostridigt att servitutet *inte* belastar D. Fastigheten var inte ens sakägare i den förrättning

varigenom C bildades. Vad LM nu anfört i utredningen saknar betydelse för fastighetsindelningen. Tillskapande av servitut i D kräver fastighetsreglering. Sådan har inte ägt rum och enligt LM:s beslut (KA1) har således C, utan erläggande av ersättning och utan hänsyn tagen till för fastighetsreglering gällande bestämmelser, genom fastighetsbestämmningsbeslutet getts rätt att ta väg över D på en sträcka av omkring 70 meter.

Jämlikt vid tidpunkten för avstyckningarna gällande lag måste – om stamfastigheten tillkommande rättighet efter avstyckningen skulle tillkomma även styckningslotten – det anges särskilt i lantmäteriets beslut (19 kap. 12 § jorddelningslagen). Sådant förordnande finns inte.

Påståendet om att parterna ”på plats varit överens i centrala frågor” tillbakavisas. För övrigt skulle sådan överenskommelse, eller för den delen hur parterna uppfattat servituten, sakna betydelse för prövningen av fastighetsbestämningen (NJA 2018 s. 200, punkten 12, samt Hovrättens för Västra Sverige dom den 20 mars 2013 i mål nr T 4689-11).

HS och dödsboet instämmer inte i motparternas uppfattning att t.ex. tvångsvis ianspråktagande av mark för nytt servitut inom ramen för fastighetsbestämning, utan några hänsyn till vare sig bestämmelserna i 3,5 eller 7 kap. fastighetsbildningslagen, det av grundlag och Europakonventionen följande egendomsskyddet eller utgivande av någon ersättning, skulle utgöra en sådan ”liten avvikelse” som skäligen måste tålas. Detsamma gäller en ändrad lokalisering av vägen så att den hamnat väsentligt närmare bebyggelsen inom bostadsfastigheten D.

Motparterna

Till stöd för sin inställning har GK m.fl. anfört bl.a. följande.

Det har inte fattats några beslut av LM, som i sig varit felaktiga eller vilande på oriktig/felaktig grund. Besluten strider inte mot fastighetsbildningslagen eller dess syfte. LM har inte ändrat några befintliga officialservitut. Det krävs inte fastighetsreglering för aktuella beslut. Det har inte skett någon ny lokalisering av vägen, i vart fall ingen som inte parterna varit överens om. Några nya skyldigheter för tjänande fastigheter har inte uppkommit. För det fall besluten innebär någon avvikelse från området för fastighetsbestämning, är den så liten, att den accepteras inom ramen för sådan förrättning.

Det saknas skäl för återförvisning till LM.

Klagandenas uppfattning att befintliga servitut "i vissa betydande delar" givits en annan lokalisering än tidigare och annan lydelse och innebörd, stämmer inte. Inte heller stämmer det att C i och med LM:s beslut nu skulle ha fått servitutsrätt över D. LM har inte bestämt/utökat omfattningen av servituten.

Inte heller har LM beslutat om några nya skyldigheter för tjänande fastigheter. Man har endast bestämt omfång i enlighet med fastighetsbildningslagen.

Det har inte skett någon ändring av befintliga servitut

Klagandena besvärar sig i princip över tre påstådda felaktigheter, som verkan av beslutet, vilka bemöts nedan. Klaganden påstår därvid följande:

- 1) Servitutet har fått en annan vägsträckning, närmare tomtmark på D än tidigare, till men för D.
- 2) Servitutsbefogenheterna har utvidgats till att bl.a. avse viss bredd.
- 3) Beslutet innebär att D belastas av servitutet, vilket inte var fallet tidigare.

Det stämmer inte att det har skett en omlokalisering av servitutet, jämfört med ursprungligt bestämda servitut. Det finns ingen skillnad i lokalisering av vägen ("litt

a") mellan de olika kartorna (akt Västerljung 254 jämfört med LM:s förrättningskarta, aktbilaga KA1).

Och även om det är en skillnad på de olika kartorna, har vägen för det första inte varit exakt bestämd i tidigare servitut, vad gäller lokaliseringen — helt enkelt eftersom den inte fanns vid de äldre kartornas (från 1937, 1939 och 1944) tillkomst. Vägen är däremot tillkommen enligt karta från 1958 (ekonomisk karta från 1958, intagen i Lantmäteriets aktbilaga SK1) vilket, för det andra, innebär att vägen hela tiden, så länge den funnits, varit dragen enligt nu gällande beslut, vad gäller tvistig del, förutom en kortare sträcka, ca 40 meter, se Utredningen sidan 4.

Att D sedan tidigare är belastad med servitut framgår tydligt av Utredningen, t ex sidan 2, 4.

Eftersom vägen, enligt ovan, inte har fått någon ny sträckning, stämmer naturligtvis inte heller klagandenas påstående om att trafiken kommer närmare tomtmarken på D. Och gör den det, jämfört med tidigare, beror det på att tomtmarken utvidgats och/eller att D bebyggs närmare befintlig väg. Fastighetsbestämningen har således inte orsakat några tillkommande störningar för D, som inte funnits tidigare.

Vad gäller vägens bredd etc. har LM inte heller i denna del utvidgat servitutet på något sätt. LM konstaterar i sina skäl för beslutet (aktbilaga PR4, 2020-07-03 ("Beslutet"), sidan 3) att det saknas angivna uppgifter om bredd m.m. i tidigare servitut. LM:s sammantagna bedömning i Utredningen (sidan 4) är att servitutet varit ägnat att åtminstone ha en total vägbredd om 3 meter. Ett annat servitut i närområdet anger bredden till 5 meter och vid en mätning av de skalenliga kartorna till grund för tidigare servitut framkommer att vägen skall ha en bredd om 3 meter, vilket är naturligt.

En ändamålsenlig väg för biltransporter kan inte gärna vara smalare än 3 meter, oavsett beskaffenhet (vilken LM inte beslutar om).

Klagandena påstår att fastighetsbestämningen fått till följd att D belastats med servitut för C. Detta stämmer inte alls. Belastningen på D i detta avseende har

funnits ända sedan D tillkom genom avstyckning från stamfastigheten E, år 1944, vilket det inte torde råda någon tvekan om med tanke på vägens sträckning. Däremot kan man ha missat att ange i registret att inte bara E, utan även D skulle belastas för vägservitut, vilket enligt LM är en trolig förklaring (se nedan). Att servitut till förmån för C belastar även D, framgår tydligt av Beslutet, sidan 3,

första stycket, med hänvisning till de aktuella akterna, vilka bildades 1937 respektive 1939, enligt vad som framgår längre ner, under "Skäl", första stycket.

Klagandenas inlaga (målets aktbilaga 6) och noteringarna i denna styrker inte klagandenas uppfattning om att fastighetsbestämning lett till ett nytt eller utökat servitut som nu skulle belasta D, till skillnad mot tidigare.

Parter och ombud har vid platsbesök, som en del i förrättningen, varit överens om vägens sträckning från punkten "b" och framåt mot "c" (Lantmäteriets förrättningskarta, aktbilaga KA1). Detta framgår tydligt av Beslutet, sidan 2, andra stycket.

För det fall rätten finner att det har förekommit avsteg i någon form från vad som kan beslutas om inom ramen för en förrättning avseende fastighetsbestämning (vilket det inte har), är avvikelserna enligt GK m.fl. så pass liten, att den skäligen måste tålas, dvs det saknas skäl, av t ex ekonomisk art, eller rättssäkerhets-aspekter mm att i sådant fall undanröja Beslutet och återförvisa målet till LM.

LM har inte missat något när man konstaterat att servitutsrätten belastar även D, vad gäller rätten för C att ta väg. Servitutsrätten finns och har funnits sedan 1944, vilket inte förändras av att det eventuellt saknas en notering om att även C ska omfattas. Att så är fallet styrks också av att motsvarande servitutsrätt för B att ta väg över D är inskriven. Det saknas sakliga skäl för att C inte skulle omfattas av samma servitut och väg som vad gäller A och syftet med avstyckningen av C har naturligtvis varit att A och C ska ha samma rätt.

Vad gäller ursprunglig sträckning för vägen kan det ursprungligen ha varit fråga om ett servitut med rätt att ta väg, där servitutet inte omfattat en exakt angivelse av var väg ska tas, endast att servitut för väg föreligger som då kan ges lämplig sträckning.

Att vägen har viss lokalisering i ursprungliga handlingar innebär inte med nödvändighet att vägen måste vara belägen exakt så. Att det samtidigt går att utläsa tilltänkt vägbredd av ursprungshandlingarna motsägs inte av detta. Vägen är inte felaktigt belägen och har legat på samma plats sedan åtminstone 1950-talet (för det fall rätten skulle anse att vägen trots detta av någon anledning är felaktigt belägen). Det ska tilläggas att vägen måste ha en viss bredd för att utryckningsfordon, fordon för eventuell framtida slamsugning varutransporter mm ska kunna komma fram. Trosa kommun har idag krav på att vägen ska vara 3,5 m för att en slamsugningsbil ska komma fram.

Oaktat det ovan sagda har det inte uppkommit ökade olägenheter för nuvarande ägare till D. Fastigheten D bildades efter det att till exempel B fick ett officialservitut för väg fastställt 1937, det framgår av att B har en inskriven rättighet att nyttja framfart över D. Att en tidigare ägare av D i ett senare skede valt att lägga bebyggelse helt nära vägen, fastställd 1937, är ett faktum som naturligtvis inte påverkar vägens sträckning.

DOMSKÄL

Med stöd av 16 kap. 8 § första stycket fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, avgör mark- och miljödomstolen målet utan att hålla sammanträde.

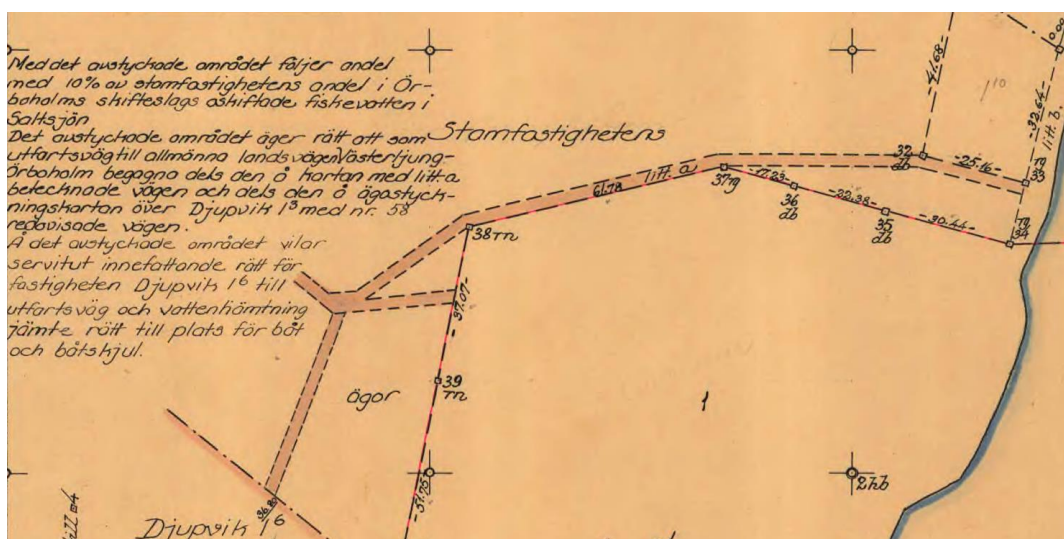
Avgörandet i sak

En fastighetsbestämning innebär per definition inget annat än ett fastslående av vad som gäller sedan tidigare, ingen förändring. Målet handlar om huruvida LM:s fastslående av vad som gäller sedan tidigare är korrekt eller inte.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att frågan om hur fastighetsindelningen och servitut tillkommit och ser ut, huvudsakligen är indispositiv. Detta innebär att saken inte till fullo är beroende av hur parterna för sin talan i målet, utan istället till avgörande del är en följd av vad som genom tiderna förekommit i förhållande till vid varje tidpunkt gällande lagregler. Mark- och miljödomstolen har därför under handläggningen av detta mål själv granskat vissa allmänt tillgängliga

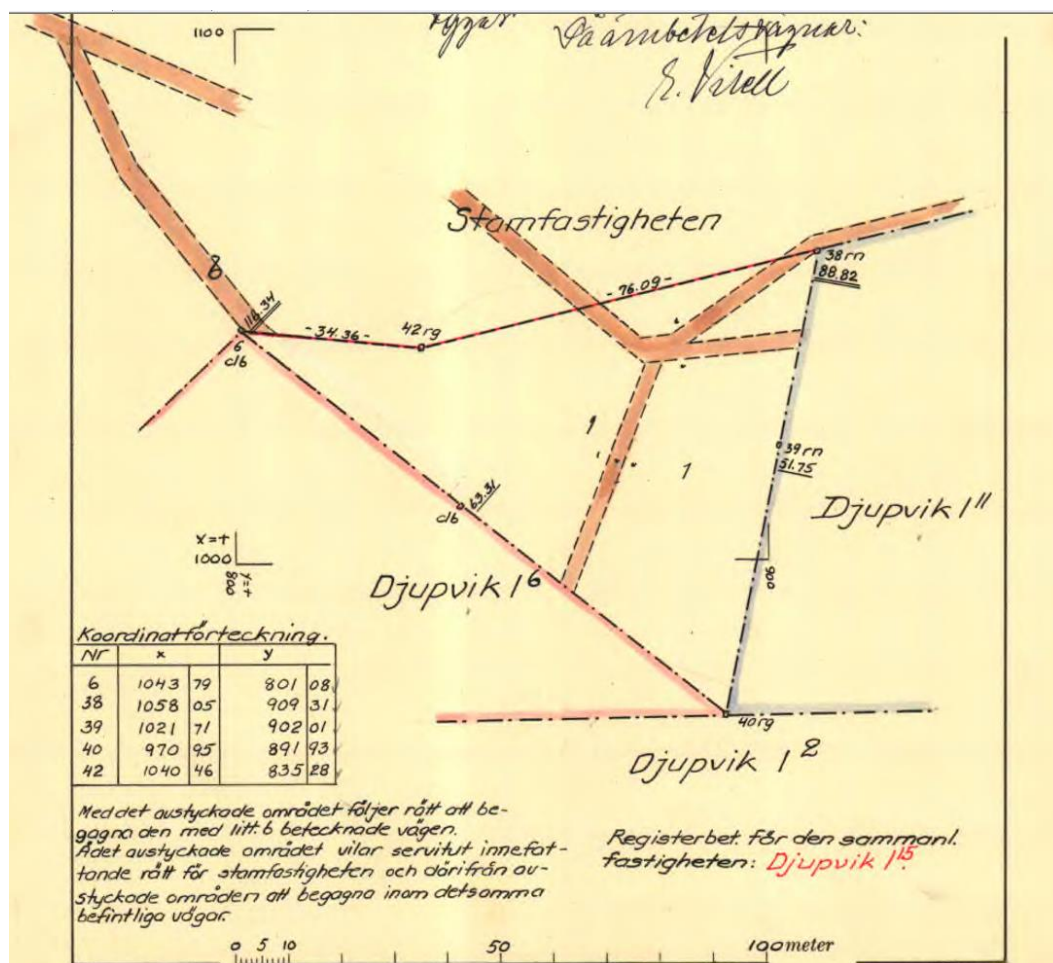
relevanta förrättningsakter i Lantmäteriets förrättningsarkiv. Följande har då framkommit.

Servituten har ursprungligen varit delvis lokaliserade enligt respektive förrättningskarta (akt Västerljung 225 respektive 289) samt genom hänvisning till ägostyckningskartans redovisning av väg med figurnummer 58 (akt Västerljung 118). Servitutets sträckning mellan å ena sidan vad som i öster således redovisades på respektive förrättningskarta år 1937 respektive 1939 och vägen som i akt Västerljung 118 gavs figurnummer 58 i väster, har dock servituten inledningsvis varit olokaliserade på den belastade fastigheten E. Genom att väg sedermera byggdes (eller eventuellt redan fanns, men inte mättes in och karterades) samt användes, lokaliserades servitutet. På senare förrättningskartor syns vägsträckningen som vägen lokaliserades till. Se nedan.

Ur 1939 års förrättning då K avstyckades från F (akt Västerljung 261)

Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning framgår det av 1939 års förrättningskarta att väg hade byggts ut. Servitutet hade därmed lokaliserats i sin helhet. När sedan, år 1942, en del av den mark som det lokaliserade servitutet belastade från-skiljdes från F i och med att I bildades, torde den befintliga belastningen ha fortsatt att gälla där den hade lokaliserat sig och därmed kommit att belasta också I. År 1987 (akt 0480-87/78) fördelades servitutet med stöd i 10 kap. 4 § FBL så att även den då bildade C fick förmån av det.

År 1942 avstyckades ett område (figur 1 på kartan ovan) för sammanläggning med den sedan tidigare bildade K. Den sammanlagda fastigheten fick beteckningen I (akt Västerljung 361). Obs upplysningen på kartan om belastning på det avstyckade området av servitut avseende **befintliga** vägar.

Emellertid framgår tydligt vid en jämförelse att den lokalisering av servitutet som kan utläsas av förrättningskartorna från 1939 och 1942 inte korrekt återgivits i det nu överklagade fastighetsbestämmningsbeslutet från år 2020. Fastighetsbestämmningsbeslutet ska därför undanröjas och förnyad prövning ske, så att beslutet blir riktigt. Då mark- och miljödomstolen inte utan olägenhet kan företa vidare handläggning av fastighetsbestämningen, ska förrättningen (med stöd i 16 kap. 12 § FBL) återförvisas till LM. Som konsekvens undanröjs även beslutet om förrättningens avslutande och beslutet om förrättningskostnadens fördelning.

Rättegångskostnader

Då HS och dödsboet efter LS får anses ha vunnit målet i allt väsentligt, ska motparterna betala dem ersättning för deras rättegångskostnader. Yrkad ersättning är skälig.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-02)

Överklagande senast den 27 oktober 2021.

Bjarne Karlsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Björn Rossipal.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.